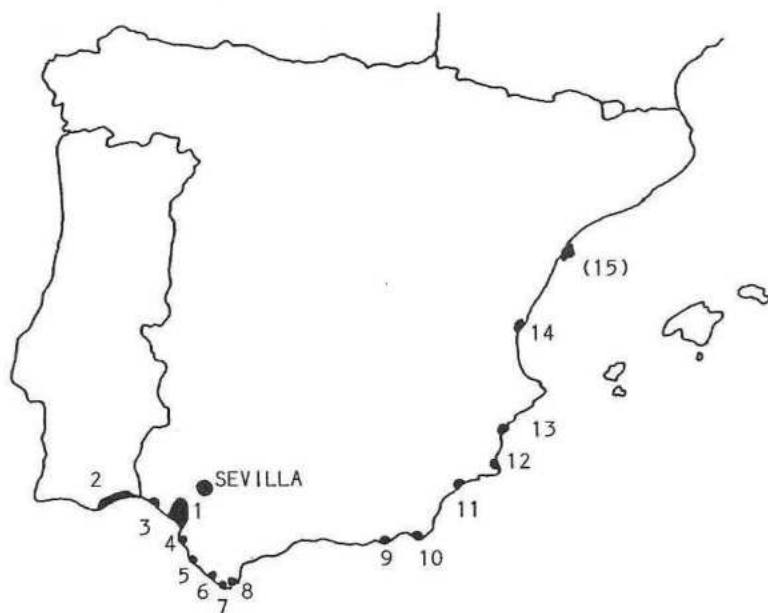

ENERVEREND DUINCONGRES IN SEVILLA

Albert Salman

Het 2e Europese duincongres (Sevilla, 6 t/m 10 maart jl.) heeft diverse positieve gevolgen gehad. Het bijeenbrengen van onderzoekers en beheerders uit de diverse regio's van Spanje en Portugal betekende een stimulans voor een gezamenlijke aanpak voor kustbescherming in die landen. Mede daardoor is ook het draagvlak van de EUDC (European Union for Dune conservation and Coastal management) verbreed. Hier een aantal impressies en resultaten.

Figuur 1. De duingebieden die tijdens de congres-exkursies werden bezocht.

1. Coto Doñana
2. Ria Formosa
3. Marisma del Odiel
4. Los Toruños / Pinar de la Algaida de Puerto Real
5. Cabo de Trafalgar
6. Bolonia
7. Ensenada de Valdevaqueros - Playa de los Lances
8. Estrecho de Gibraltar
9. Punta de Sabinar
10. Cabo de Gata - Nijar
11. Calblanque
12. Mar Menor
13. Guardamar / El Saladar
14. Devesa de l'Albufera
15. (Delta del Ebro)

Sevilla '89 was bovenal een enerverend congres, vol verrassingen. Zo bleek niemand precies te weten hoeveel deelnemers er zouden komen. Ondanks prognoses van 200 en hoger werden het er iets meer dan 100, uit tien landen. Tijdens de congresweek en de daaropvolgende exkursies hebben de deelnemers onder leiding van prof.dr. F. García Novo (Universiteit van Sevilla) kennis kunnen nemen van een groot scala aan onderwerpen in een typisch Spaanse atmosfeer.

EUDC

Een deel van de (grote) Nederlandse delegatie had naast deelname aan het congres een tweede reden om naar Sevilla te komen. Dit betrof het feitelijk opzetten van de EUDC-organisatie en het bediscussiëren van het EUDC-beleid. Pas op 6 januari jl. waren namelijk de EUDC-statuten bekrachtigd en zowel de Raad (Council) als het Uitvoerend Comité moesten nog worden gekozen. Het voorlopig Uitvoerend Comité had een beleidsprogramma voorbereid ter goedkeuring door het nieuwe bestuur.

Omdat de EUDC een vereniging is met nationale afdelingen, kon per land één lid in de Raad worden gekozen, met daaraan toegevoegd een voorzitter en een secretaris. Voor een aantal landen kon een democratische keuze pas worden gemaakt na het congres, voor 6 landen kon ter plaatse al een vertegenwoordiger worden gekozen. Voor Nederland was dr. T.W.M. Bakker de enige kandidaat met dr. J.A. Klijn als zijn plaatsvervanger. Prof. dr. H.A. Udo de Haes en ondergetekende werden gekozen tot voorzitter resp. secretaris van de Raad en tevens van het Uitvoerend Comité. Om te voorkomen dat er een volledig Nederlands comité zou komen, werd onder meer dr. T.G.F. Curtis uit de Ierse Republiek in het Comité gekozen. Dit had ook een praktische reden, want het volgende EUDC-congres zal worden gehouden in Galway (Ierland) en wel eind mei 1991. Curtis zal bij de voorbereiding van dit congres een belangrijke rol spelen.

Wetenschap of actie?

Het voorlopig Uitvoerend Comité had een concept-beleidsplan opgesteld, dat aan de leden van de EUDC werd voorgelegd. Het plan is tweeledig: enerzijds gericht op activiteiten voor behoud van kustgebieden en anderzijds op het bevorderen van informatie-uitwisseling en onderzoek ten behoeve van duinbeheer. De leden konden zich in overgrote meerderheid vinden in deze twee prioriteiten voor de komende jaren. Een klein aantal mensen vond, dat de EUDC vooral het accent zou moeten leggen op uitwisseling van wetenschappelijke gegevens en dat politieke actie daaraan afbreuk zou doen. De Raad heeft deze zienswijze niet overgenomen.

Beschermingsprogramma

Aparte aandacht kreeg het Europees Beschermingsprogramma voor duinen en kustzones, waarvoor een projectvoorstel aan de leden werd voorgelegd. Dit programma heeft als belangrijkste doelstellingen:

- * het in kaart brengen van alle duinen en zandige kustgebieden in Europa,
 - * het inventariseren van de bedreigingen daarvan,
 - * het opstellen van lijsten van gebieden met een bijzondere betekenis (qua flora, fauna of abiotische kenmerken),
 - * het opstellen van kust- of duinbeschermingsstrategieën voor de verschillende landen.
- Voor dit programma zullen de komende jaren workshops in diverse landen worden gehouden. De plannen hiertoe werden door de leden met instemming ontvangen.

Toerisme

Een derde discussiepunt, dat in EUDC-verband vanuit Nederland werd ingebracht, is de rol van het toerisme in het duinbehoud en in de ruimtelijke ordening van de kustzone. In het algemeen wordt het toerisme aangemerkt als hoofdschuldige van de enorme aftakeling van o.m. de Middellandse Zeekust. Inmiddels is 75% van de duingebieden tussen Gibraltar en Zuid-Italië verdwenen, want duinen vormen nu eenmaal goedkope en gemakkelijke bouwgrond voor strandhotels. In de traditionele toeristische gebieden (Costa

Op vele plaatsen langs de Spaanse kust ruikt de bebouwing op (foto: A. Salman)

Brava, Costa del Sol, Côte d'Azur, Riviera) is de grote groei eruit en de nieuwe toeristenstromen naar Portugal, Griekenland en Turkije doen vrezzen, dat er ook daar weinig van de kust zal overblijven, in landschappelijk en natuurwetenschappelijk, maar ook in sociaal-cultureel opzicht. Vanuit de EUDC en het Centrum voor Milieukunde Leiden (CML) werd ter discussie gesteld, hoe we in Europees verband op deze toeristische ontwikkeling moeten inspelen. Zijn er bijvoorbeeld mogelijkheden om deze ontwikkeling in positieve richting te sturen, zodanig dat natuurwaarden worden ontzien?

Dit leverde levendige discussies op. In een volgend nummer van DUIN hopen we hierop terug te komen.

Spaanse duinen

De deelnemers aan het congres hebben een bijzonder goed beeld kunnen krijgen van datgene wat er nog aan duinen over is in Spanje. Vanuit diverse universitaire instituten werden de gebieden regio-gewijs behandeld. De meeste studies bleken sterk beschrijvend van aard, met een nadruk op vegetaties. De congresexkursie naar het Nationale Park van de Coto Doñana was voor velen een eerste kennismaking met de onbetwiste topper onder de kustgebieden van het Iberisch schiereiland (zie ook 1). Anderen konden na het congres (tijdens excursies) ervaren, dat er ook elders langs de Spaanse kust nog belangrijke duingebieden behouden zijn gebleven, zoals bij Huelva, Cabo de Gata, Guardamar, Valencia en in de Ebro-delta (fig. 1).

Spaanse Kustwet

Diverse inleidingen werden gehouden over de nieuwe Spaanse Kustwet (Ley de Costas), wat geanimeerde discussies opleverde. Een jaar geleden heeft het Spaanse parlement na lang touwtrekken deze wet aangenomen. Hierdoor wordt de eerste 100 m landinwaarts vanaf de hoogwaterlijn beschermd tegen bebouwing en tot openbaar gebied verklaard. De werkingssfeer van de wet kan worden uitgebreid tot 500 m, waardoor dus ook duingebieden kunnen worden beschermd. De regionale overheden zijn echter verantwoordelijk voor het ruimtelijke orderingsbeleid en ook voor de toepassing van de Kustwet. Dit levert nogal wat praktische problemen op. Vandaar dat het congres in de slotresolutie alle betrokken overheden heeft opgeroepen de Kustwet met voortvarendheid toe te passen.

Spaanse duinbescherming

Tijdens en na afloop van het congres is gebleken, dat de duindeskundigen uit de diverse Spaanse regio's uit de discussies inspiratie hebben geput en gezamenlijk - wellicht als EUDC-afdeling - willen gaan werken aan het behoud van belangrijke

F. VAN DER MEULEN, P.D. JUNGRIUS & J. VISSER (editors), 1989. Perspectives in coastal dune management. Proceedings of the European Symposium, Leiden, 7-11 september 1987, The Netherlands. SPD Academic Publishing, ISBN 90-5103-025-8.

In september 1987 werd in Leiden, met groot succes, een congres gehouden over de Europese duinen. Aan dit congres namen bijna 200 mensen deel uit 12 verschillende landen. Alle informatie die op dit congres over het beheer en de bescherming van de Europese duinen boven tafel is gekomen, is nu vastgelegd in een handzaam en goed verzorgd boek van maar liefst 334 pagina's.

Het boek bestaat uit een verzameling van 30 afzonderlijk goed leesbare artikelen die verdeeld zijn over vijf onderwerpen. Het eerste onderwerp betreft de beschrijving van de duinen langs de Europese kust. Van de Noordkaap tot Gibraltar en van Ierland tot Rusland komen de verschillen en overeenkomsten van de duingebieden langs de Europese kust aan de orde.

Het tweede onderwerp betreft het beheer van de duinen gezien vanuit ecologisch oogpunt. In dit deel van het boek worden de principes en vormen van duinbeheer besproken die inspelen op natuurlijke processen in het duingebied als vegetatiesuccessie, zandverstuiving, bodemvorming, predatie e.d.

Het boek wordt vervolgd met een serie artikelen over het beheer van de duinen gezien vanuit de verschillende functies die het duingebieden voor de maatschappij kan vervullen. Aan de orde komen functies als drinkwaterproductie, openluchtrecreatie, kustverdediging en houtproductie.

Vervolgens komen de meer beleidsgerichte artikelen aan de orde. Vanuit verschillende landen (Nederland, Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Spanje) worden visies gegeven op het beheer en de bescherming van de duingebieden in Europa.

Het laatste onderwerp bestaat uit een verzameling speciale studies. Aan de orde komen onderzoeksverslagen van afzonderlijke duingebieden (Texel, Ainsdale, Kenfig Pool en het Zwanenwater) en een studie naar de gevolgen van klimaatsveranderingen voor duingebieden als Coto Donana in Spanje en Slowinski in Polen.

Het boek wordt afgesloten met een epiloog, waarin de slotresolutie van het congres is vermeld.

Deze uitgave is te bestellen door overmaking van f105,00 op giro 3505200 van de Stichting Duinbehoud te Leiden.

Duinen en strandvlakten bij Cabo de Trafalgar in Spanje (foto: A. Salman)

Steun het behoud van de Europese duinen: word lid van de EUDC

Het natuurbehoud in kustgebieden in Europa heeft een belangrijke stimulans gekregen door de feitelijke oprichting van de EUDC (European Union for Dune conservation and Coastal management), op 6 januari jl. De EUDC zal zich inzetten voor behoud en herstel van kustduinen en aangrenzende ecosystemen, in het bijzonder de zgn. 'zachte' kustgebieden. Maar in geval van bedreigende ontwikkelingen en ruimtelijke ordening kan de EUDC zich ook meer in het algemeen bezighouden met kustgebieden.

Meer in detail zijn de EUDC-doelstellingen:

- * het behoud van de natuurlijke en landschappelijke waarden in de kustzone,
- * het behoud van kustduingebieden en daarmee verbonden ecosystemen (bijv. kwelders),
- * het bevorderen van onderzoek gericht op duinbehoud en kustbeheer,
- * het bevorderen van de erkenning van het belang van duinecosystemen en
- * het verspreiden van informatie over duinbehoud en kustbeheer.

De Raad van de EUDC bestaat voorlopig uit:

prof.dr. H.A. Udo de Haes (voorzitter)
 drs. A.H.P.M. Salman (secretaris)
 dr. T.G.F. Curtis (Ierland)
 dr. L.A. Boorman (Verenigd Koninkrijk)
 dr.ir. T.W.M. Bakker (Nederland)
 dr. F. De Raeve (België)
 prof.dr. F. García Novo (Spanje)
 dr. C.F. Souto Cruz (Portugal)

EUDC-leden ontvangen 2 x per jaar een nieuwsbrief, EURODUNES. Zij krijgen bovendien korting op uitgaven van de EUDC. Er zullen de komende jaren enkele exkursies worden georganiseerd naar Europese duingebieden, speciaal voor EUDC-leden.

Omdat de EUDC een vereniging is, kunnen leden via hun vertegenwoordiger in de Raad invloed uitoefenen op het beleid van de organisatie. (Is het misschien een goed idee om in Nederland een soort steungroep op te richten voor 'onze' vertegenwoordiger(s) in de EUDC-Raad?).

De contributie voor 1989 bedraagt f 25,- (voor particulieren). U kunt dit bedrag overmaken op giro 10.25.914 van Stichting Duinbehoud/EUDC onder vermelding van 'Nieuw lid EUDC'. Instellingen kunnen een verzoek om toelating als lid richten tot het Uitvoerend Comité van de EUDC, Postbus 11059, 2301 EB Leiden. In geval van toelating betalen instellingen f 50,- per jaar.

kust- en duinlandschappen. Opmerkelijk daarbij is de positieve rol van de milieu-afdeling van het Spaanse ministerie van openbare werken (MO-PU). Deze afdeling heeft ook het congres fors gesubsidieerd en zal zorgen voor de uitgave van het verslagboek (in het Engels en het Spaans).

Duinbehoud bij Valencia

Een inspirerend voorbeeld van duinbehoud en regeneratie hebben we tijdens één van de exkursies van nabij kunnen zien. Een paar kilometer ten zuiden van Valencia ligt een ruim 1000 ha groot duingebied, de Devesa de l'Albufera (zie fig. 1). Het duingebied kreeg in de 60-er jaren een belangrijke recreatiefunctie voor de Valenciaanse bevolking en in de 70-er jaren werd een plan ontwikkeld (en deels uitgevoerd) voor flatgebouwen en hotelcomplexen in het duingebied. Toen de gehele infrastructuur (riolering, waterleiding, elektriciteit en wegen) in aanleg was, groeide het verzet tegen het project bij natuurbeschermers en onder grote delen van de Valenciaanse bevolking. Vooral in verband met de recreatieve belangen werd het project in 1979 voor het grootste deel stopgezet. In de loop van de 80-er jaren begon de gemeente Valencia met het opruimen van de infrastructuur en met een grootscheeps herstelplan voor het gehele duingebied. In 1986 werd de Devesa onderdeel van een Parque Natural: de Albufera del Saler (zie ook 2).

Duinbehoud in Portugal

Als gevolg van toeristische ontwikkelingen zijn al grote delen van de Portugese kust bebouwd. Ook veel duinterrein is daaraan ten prooi gevallen. Toch bleek uit een aantal lezingen tijdens het congres en vooral tijdens de exkursie in Ria Formosa (fig. 1), dat er op een aantal plaatsen hard gewerkt wordt aan het behoud van Portugese duin- en kustgebieden. Ook hierop hopen we later in DUIN terug te komen.

Literatuur

1. BAKKER, T.W.M. (1986). Duinen van de Coto Doñana. Duin 9 (4): 110-112.
2. MARTINEZ ARBIZU, P. (1988). Dune and coastal management at Devesa de l'Albufera (Valencia, Spain). Eurodunes 1 (2): 26-29.